

Wilt u reageren?
Hebt u een voorstel voor **Opinie**?
Mail dan naar opinie@tijd.be

Opinie

De opinie van Zak

Te veel antiterrorisme moeten we ook niet verheerlijken.

JOGCHUM VRIELINK

Schrijven over de vrijheid van meningsuiting is een beetje als opruimen: hoe vaak en hoe lang je het ook doet, de volgende dag ligt er nieuwe rommel.

De Franstalige liberalen willen het verheerlijken van terrorisme strafbaar stellen. De aanleiding waren de aanslagen in Parijs en het feit dat er op het internet mensen 'hun steun betuigen aan terreuracties'. De bedoeling van het MR-voorstel is 'de verspreiding tegengaan van ideeën die er op termijn voor kunnen zorgen dat sommigen zich aangetrokken voelen tot terrorisme'.

Concreet wordt iemand strafbaar als hij terroristische misdrijven 'goedkeurt, poogt te rechtvaardigen of schromelijk minimaliseert'. En niet alleen in het openbaar, maar om het even waar, zolang mensen de uitingen kunnen lezen of horen.

De basisstraffen gaan tot een jaar gevangenisstraf en 6.000 euro boete. Voor verheerlijkende boodschappen via het internet, die minderjarigen kunnen zien, lopen de straffen op tot vijf jaar cel en een boete van 90.000 euro.

Het voorstel poneert verdacht vaak dat het de vrijheid van meningsuiting totaal niet beperkt. Het luidt bijvoorbeeld dat het wetsvoorstel 'niet mag worden beschouwd als een maatregel die de vrijheid met voeten treedt'. Zo doen de indianers denken aan een peuter die schreeuwt: 'Ik heb de koekjes niet opgegeten, mama!' En dat nog voor mama goed en wel had opgemerkt dat er koekjes waren verdwenen. Voorts zou de expressievrijheid niet werkelijk in het geding zijn. 'Wie terrorisme verheerlijkt, verlaat het domein van de vrije meningsuiting en geeft de aanzet tot obscurantisme.'

Maar als er iets obscuurs blijft, dan is het toch wel de argumentatie van de indianers. Ze leggen uit dat terrorisme verheerlijken niet onder de bestaande strafbaarstellingen valt. Over het in 2012 strafbaar gestelde 'aanzetten tot terrorisme' citeren ze de Raad van State, die stelde dat dat verbod niet mag worden toegepast op uitingen die geen concreet gevaar opleveren voor het plegen van terroristische misdrijven, omdat een veroordeling anders 'op gespannen voet zou staan met de vrijheid van meningsuiting'. De indianers besluiten daaruit doodleuk dat er dus voor het bestraffen van ruimere, louter 'verheerlijkende' uitingen een nieuwe wet nodig is.

Dat miskent de kritiek van de Raad van State volledig: als een bepaalde, ruime interpretatie van een bestaande wet in strijd is met de vrijheid van meningsuiting, dan geldt dat uiteraard ook voor een nieuwe wet die alsnog die verboden interpretatie in een nieuwe wet wil gieten.

Eeuwige jeugd

Het verbod zou bovendien zijn doel voorbijschieten. Men wil de verspreiding van de betrokken ideeën tegengaan en bekomen dat minder mensen zich aangetrokken voelen tot terrorisme. Het tegenovergestelde resultaat is stukken waarschijnlijker.

De Belgische grondwetgever van 1831 besefte al dat het vervolgen van meningsuitingen een bron van hun eeuwige jeugd is: 'Voulez-vous donner faveur à une opinion fausse, mauvaise, dangereuse? Mettez-la en prison. La prison est la fontaine de Jouvence des opinions; il n'en est point de si vieille, de si usée qui ne s'y retrempe et n'en sort avec un vernis de persecution qui lui redonne un air de jeunesse.'

Ik vind niet dat we moeten terugdeinzen voor een harde aanpak van terrorisme. Maar dat betekent niet dat we met élk antiterroristisch voorstel akkoord moeten gaan.

Ook wist diezelfde grondwetgever dat vervolging leidt tot maatschappelijke onrust, wrok en achterdocht: 'Il l'intervention de la loi, porterait le trouble, la méfiance dans les esprits'. Kortom: het onderdrukken van ideeën, zo had men zelf kunnen vaststellen onder de Franse en Hollandse regimes, geeft vooral aanleiding tot een groeiend verzet.

Collateral damage

Belangrijk is voorts dat een verbod op het verheerlijken van terrorisme 'collateral damage' oplevert. Frankrijk, dat al een dergelijk verbod heeft, is daar een goed voorbeeld van. Onmiddellijk na de aanslagen op Charlie Hebdo werden daar zo'n 200 mensen aangeklaagd voor 'apologie du terrorisme'.

Onder de vervolgd bevonden zich veel zwervers, verslaafden en mensen met psychiatrische problemen. Een achtjarige werd urenlang verhoord op een politiebureau, omdat hij gezegd had dat hij 'aan de kant van de terroristen stond'. Een man uit Straatsburg werd dan weer veroordeeld, omdat hij op zijn Facebook-pagina een foto had geplaatst van een geweer, met het bijschrift: 'Kusjes uit Syrië, bye bye Charlie'. Een grappje, zo meende hij zelf, maar de rechter gaf hem wel zes maanden cel. Laat ons zeggen dat dat taferelen zijn die je niet direct verwacht in een rechtsstaat in de 21ste eeuw.

De indianers geloven dat het hier niet zo'n vaart zal lopen, omdat zij de woorden 'willens en wetens' in de tekst opnamen: daardoor zou humoristische of ironische 'verheerlijking' worden uitgesloten. Dat klopt dus niet. 'Willens en wetens' houdt in dat je bepaalde dingen weliswaar bewust zegt, maar níét dat je er ook 'verheerlijkende' bedoelingen mee had. Andersom sluiten ironische of humoristische bedoelingen dus geenszins uit dat iemand strafbaar kan zijn.

Kritische uitingen

Ook kritische uitingen komen in het vizier: wie de aanslagen in Parijs bijvoorbeeld in verband brengt met westerse militaire interventies in het Midden-Oosten, bevindt zich al in de juridische gevarezone. Of nog: wat met uitingen van sympathie voor oppositiebewegingen tegen dictatoriale regimes? Je kan je zelfs afvragen hoe een advocaat van terreurverdachten zijn werk nog kan doen. Als hij bij zijn verdediging de terroristische aard van de daad ontkent, poogt te rechtvaardigen of minimaliseert, dan lijkt de delictsomschrijving vervuld.

Ik vind niet dat we moeten terugdeinzen voor een harde aanpak van terrorisme. Maar dat betekent niet dat we met élk antiterroristisch voorstel akkoord moeten gaan. Verheerlijking van terrorisme is schokkend en kwetsend, maar daarom is een contraproductieve en ongrondwettige strafbaarstelling nog niet het antwoord.

Het wetsvoorstel verwijst naar Charlie Hebdo en pleit voor een recht op het uiten van kwetsende en provocerende uitspraken. Erg consequent zijn de indianers daarin dan niet: alleen vormen van provoceren of kwetsen die hén niet provoceren of kwetsen, zijn kennelijk toegestaan.

Jogchum Vrielink
Postdoctoraal onderzoeker KU Leuven

Laat dat nieuwe tafellaken maar achterwege, maak liever de tafel.

IGNACE VAN DOORSELAERE

De oproep om dringend het beeld van ons land op te vijzelen om de imago-schade te bedwingen, is fout. Wellicht wordt gedacht aan extra handelsmissies en een ingenieuze marketingcampagne. Maar als de tafel krakkemikig is, moet je geen nieuw tafellaken kopen. Je moet de tafel repareren.

Het enige positieve nieuws na de terreurdreiging van de voorbije weken is de onomstotelijke internationale kritiek op de Brusselse lappendeken. De wereld heeft het gezien, en dat is een understatement. Het is tijd om die structuur te vereenvoudigen.

Iedereen beseft dat 19 burgemeesters en 6 politiezones in een stad van 1 miljoen inwoners een overdaad aan structuren betekent en de voedingsbodem inhoudt voor het afschuiven van verantwoordelijkheden, het houden van talloze vergaderingen over versnipperde bevoegdheden en het creëren van postjes met als resultaat een labrynt waarin enkel onkruid welig tiert. Decennialang is de binnenlandse kritiek daarop stelselmatig weggedeemsterd in de Belgische politieke catacomben. Nu zal hopelijk geluisterd worden.

'Complexity is the biggest enemy of profitable growth' is een bekend houvast in het bedrijfsleven. Bij uitbreiding kunnen we nu stellen: 'Complexity is the biggest enemy of a hard working taxpayer and a safe citizen.' Dat de Brusselse minister-president Rudy Vervoort de bestaande structuren nog durfde te verdedigen, is een hallucinante vorm van wereldvreemdheid die van hem een politiek fossiel maakt. In elke organisatie zijn de grootste muren niet tastbaar; ze zijn gemaakt uit bevoegdheidsconflicten, silo's, tussen-niveaus, onduidelijkheden, ego's en eigenbelang. Arme Brusselaar, u verdient zoveel beter. Arme Belg, het is uw schuld niet.

Overreactie

De werkgeversorganisaties moesten vorige week spijtig genoeg niet onderdoen voor de Brusselse minister-president. Terwijl de grootste fysieke bedreiging sinds de Tweede Wereldoorlog rechtstreeks in onze straten is opgedoken, hadden ze kritiek op de veiligheidsreflex. Eerder dan begrip te tonen voor een overheid die er alles aan deed om mensenlevens te redden en die de veiligheidsriem strak moest aanspannen, waren kreten te horen van 'overreactie door de overheid'. De verantwoordelijken van

Voka en Unizo moeten eens één week stage lopen bij de spionkop van Standard Luik, zodat ze 'Tous ensemble' leren scanderen en beleven.

Want ik deel hun mening niet. Hoe erg die veiligheidskramp ook is voor de Brusselse economie en bij uitbreiding voor de Belgische: first things first. Het leven komt voor het geld. Ik bedank elke politiemann, elke soldaat en elke veiligheidsverantwoordelijke dat er voorlopig in ons land geen aanslag is gepleegd. Alles lijkt immers zo eenvoudig vanop een veilige afstand. Dat is zelden zo: niet in een bedrijf en nog veel minder in een land.

Radicalisering - los van ras en godsdienst - ontstaat uit vernedering en uitsluiting en wordt gevoed door gefrustreerde haatpredikers. Beide moeten aangepakt. Inclusie is het antwoord: mensen laten voelen dat ze erbij horen. Dat is een werk van lange adem dat nooit stopt: in elke school, elke buurt, elke sportvereniging, elke onderneming. Ook hier is het 'Tous ensemble'.

Mijn frustratie groeit als ik vandaag goedbedoelde kreten hoor dat we nu dringend het beeld van ons land moeten opvijzelen om de imago-schade te bedwingen. Wellicht wordt daarbij gedacht aan extra handelsmissies en misschien wel aan een ingenieuze marketingcampagne. Fout. Als de tafel krakkemikig in elkaar zit, moet je geen nieuw tafellaken kopen. Je moet de tafel maken. Als in een bedrijf het product of de service niet voldoen, helpen extra marketinginspanningen niet. Alle aandacht moet gaan naar de essentie: het verbeteren van het product zelf.

'Complexity is the biggest enemy of profitable growth' is een gekend houvast in het bedrijfsleven. Bij uitbreiding kunnen we nu stellen: 'Complexity is the biggest enemy of a hard working taxpayer and a safe citizen.'

Beste politici, de dag is aangebroken om de structuren van dit land te vereenvoudigen. Denk klant, veiligheid, tewerkstelling, integratie. Doe het voor de Belg, de Vlaming, de Brusselaar, de Waal, de christen, de jood, de moslim, de burger en het bedrijf. Elke euro en elk uur inspanning moet naar hen gaan, en niet naar complexe structuren.

Begin met Brussel. We hadden in 1998 de jammerlijke ontsnapping van Marc Dutroux nodig om de politiehervorming te versnellen. Hopelijk is de huidige moeilijke situatie de aanzet tot transparantere en eenvoudiger beheersstructuren in Brussel. Het zou een hoopvol begin zijn van een lange tocht naar een eenvoudiger en veilig België in een algemeen klimaat van onveiligheid dat jammer genoeg verre van voorbij lijkt. Hier is extra druk van de werkgeversorganisaties zeer welkom. De wereld kijkt toe.

Ignace Van Doorselaere
CEO van de lingeriegroep Van de Velde

Gespot
In de klimaatrein
naar Parijs zit geen
doorsnee van het
gewone electoraat.

deVolkskrant

RENÉ CUPERUS

Op zich lijkt het prachtig: wat brengt ons als mensheid dichter bij elkaar dan het gemeenschappelijke probleem van de opwarming van de aarde. Imagine all the people, zou je erbij willen smartlappen. Ik ben geen klimaatsepticus. Die warmere wereldbol, dat geloof ik wel. We hebben de aarde nogal uitgewoond de afgelopen anderhalve eeuw. Ik ben wel een klimaatheersepticus. Ik zie de hele wereld niet zo snel prettig met elkaar samenwerken om de uitstoot van broeikasgassen voorgoed te stoppen en duurzaam 'fossilvrij' te worden.

Wat als the going gets tough? Ik zie klimaattrainen vol groene politici, ngo-types en experts naar Parijs afreizen, maar ik zie geen doorsnee van het electoraat in die treinen zitten. Overschat het werkelijke draagvlak voor CO₂-uitroeijing niet in tijden van sociale en culturele crisis, zeker niet als die ecologische omwenteling gepaard gaat met grote kosten en oneerlijke verdeling.

Deze opinie is gespot in de Volkskrant